N°. 36. Donderdag 5 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.- 'sjaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Hoofdbestuur:

Het stenografisch verslag van de te Nijmegen gehouden Algemeene Vergadering der vereeniging zal, naar wij hopen, in het volgende weekblad kunnen worden opgenomen.

II. Van de Redactie-Commissie:

Behalve de uitnoodiging tot de opening der reeds de vorige week door ons bekend gemaakte *Tentoonstelling* van voorwerpen afkomstig van de Noord Nieuw-Guinea expeditie in het Rijks Ethnografisch Museum te Leiden, mochten wij thans ook den daarbij behoorenden, door den Directeur met veel zorg samengestelden catalogus, in dank ontvangen. In zijn inleiding zegt Dr. Schmeltz:

In 1903 werd de Noordkust van Nieuw-Guinea onderzocht door eene expeditie, georganiseerd door de „Maatschappij ter bevordering van het Natuurkundig Onderzoek der Nederlandsche Koloniën".

Aan die expeditie namen deel de Heeren G. A. J. van der Sande, L. F. de Beaufort en Mr. H. A. Lorentz, terwijl de leiding was toevertrouwd aan Prof. A. Wichmann te Utrecht.

Tegen het einde van 1902 verlieten de deelnemers Europa en in Januari 1903 begon men van uit Ternate den tocht, die tegen September 1903 werd geëindigd.

Gedurende dien tijd werden een aantal plaatsen aan de Noordkust bezocht, zoo b.v. het Sentanimeer, waar te voren geen Europeaan was geweest. Van de verkregen resultaten kunnen ons hier alleen die op Volkenkundig gebied interesseeren en met groote vreugde en voldoening vermelden wij, dat de keuze van den Ethnograaf en Anthropoloog der expeditie, den Heer G. A. J. van der Sande, Off. v. Gez. 1e kl. bij de Konink. Ned. Marine, eene bijzonder gelukkige is gebleken. De Heer van der Sande toch heeft, niet slechts door het bijeenbrengen der Ethnografische verzameling, maar ook door zijne Anthropologische waarnemingen gedurende den tocht, getoond een scherpzinnig onderzoeker te zijn.

De bijeengebrachte verzameling en de Anthropologische resultaten zijn belichaamd in een omvangrijk, met vele platen en afbeeldingen versierd werk, dat kort geleden bij de firma Brill te Leiden verscheen en dat schrijver en uitgever tot eer strekt. Gedurende langen tijd zal dat boek als basis moeten dienen voor verder onderzoek der bezochte streek en wie over Nieuw-Guinea in het vervolg wil schrijven, kan dat naar onze overtuiging niet doen zonder dit werk, dat ook op de Tentoonstelling aanwezig is, te raadplegen.

Van de bijeengebrachte verzameling zijn door het Bestuur der bovengenoemde „Maatschappij" alle voorwerpen, die tot aanvulling der voorhanden verzamelingen uit Nieuw-Guinea noodig werden geacht, aan het Museum ten geschenke gegeven. Daardoor is dit een materiaal rijk geworden dat, wat betrouwbaarheid der herkomstopgaven en der mededeelingen over het gebruik en de beteekenis der voorwerpen aangaat, de beste verzamelingen, die het Museum in dit opzicht tot nog toe bezat, evenaart.

Wanneer de afgeloopen Atjeh-Tentoonstelling ons eene kunstvaardigheid van een volk toonde dat, vooral wegens de weefkunst en de goudsmeedkunst aan een cultuurvolk ter zijde mag worden gesteld, zoo brengt ons deze Tentoonstelling de kunstvaardigheid en het werk van een natuurvolk onder de oogen; maar een hoe hoogen dunk ook de weefsels en de gouden sieraden ons van de kunstvaardigheid der Atjehers inboezemen, toch zullen wij ook hier, in het oog houdende, dat zich de Papoeas bij het vervaardigen hunner voorwerpen, alsmede voor het versieren ervan, slechts van het allerruwste gereedschap: steenen, tanden, been of hout bedienen, verbaasd staan over menige kunstuiting, die wij aan de tentoongestelde voorwerpen opmerken.

Gaarne wekken wij onze lezers tot een bezoek aan deze interessante tentoonstelling op.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M. A. VAN HEEKEREN.

Wij hebben geruimen tijd verwijld bij de bespreking van een artikel, waaruit ons weer zoo zonneklaar bleek, hoe weinig wij hebben te wachten in het belang der koloniale idee van hen, die in overdrijving van de onvolkomenheden van het heden het middel meenen te moeten zien, om tot de verbreiding dier idee mede te werken.

Alsof niet alle overdrijving schaadt, in het huidig stadium vooral, nu — men leze er de regeeringsverklaringen der laatste jaren, de beginselprogramma's van alle politieke partijen in den lande op na, men toetse zijn oordeel ook aan de regeeringsdaden van den lateren tijd, — Nederlands politiek ten opzichte van de bezittingen in Azië langs nieuwe banen wordt geleid, die tot het doel moeten voeren, indien heel een volk, hoe klein ook als het onze, al zijn pogen inspant om het werk daar ginds te bevorderen, opgaat in den arbeid, die waard is er in op te gaan, waar de uitkomst niet alleen het welzijn, materieel en moreel, aan millioenen en millioenen daar ginds moet brengen, maar ook Nederland ten gewin zal zijn, door vruchtbaren arbeid over en weer.

Kan er echter wel van vruchtbaren arbeid sprake zijn, waar eenerzijds moedeloosheid, onverschilligheid, ja afkeer van den kolonialen arbeid wordt gekweekt, anderzijds wantrouwen gezaaid wordt ten aanzien van Neerlands willen en kunnen?

Moedeloosheid, onverschilligheid en afkeer, het zijn groote woorden, en toch, de critiek op Neerlands koloniaal beleid geoefend door zoovelen, die onder de leuze van belangstelling te wekken voor den kolonialen arbeid, op lichtvaardige wijze niet schromen om op losse gronden hunne scherpe critiek uit te oefenen op dien arbeid, deze daarbij telkens kleineerend, kan tot geen andere uitkomst leiden.

Wat anders dan moedeloosheid toch kan het wekken, wanneer van zoogenaamd gezaghebbende zijde, door aan den huidigen toestand in de nederlandsche bezittingen in Azië den maatstaf te leggen van de eischen der moderne koloniale begrippen, wordt gewaagd van een mislukking, waarop drie eeuwen van koloniaal bestuur zouden zijn uitgeloopen, vergetende men daarbij, dat twee van die drie eeuwen voorbijgingen onder het beheer eener particuliere, commercieele vennootschap, waaraan het nederlandsche volk als geheel part noch deel had, en dat van de laatste eeuw, of om correct te zijn van de laatste een en negentig jaren van werkelijk nederlandsch koloniaal bestuur eerst de laatste drie decenniën den tijd uitmaken, waarin de nieuwere begrippen zich baan breken, waarvoor een fransch minister van koloniën van den allerlaatsten tijd, de heer Clémentel, nog het rechte woord moest vinden in zijn *politique d'association*?

Wat anders dan moedeloosheid, met onverschilligheid als onvermijdelijk gevolg, moet er voor de massa uit voortvloeien, wanneer met het oog op de, op als voren aangegeven losse gronden beweerde onmacht van Nederland voor zijne koloniale taak, verkoop of afstand van een deel der bezittingen wordt bepleit?

Wat anders dan afkeer van den kolonialen arbeid kan het gevolg zijn van eene critiek, die op dien arbeid het odium legt van moord en uitbuiting?

De gouverneur-generaal van Algiers, Jonnart, drukte zich bij het den 1en Juni d. j. aan de leden van den Conseil Supérieur in het Palais d'Eté te Algiers aangeboden feestmaal zoo juist uit, toen hij de, door ons bedoelde soort van critiek, waaraan het ook in Frankrijk niet ontbreekt, op zijne beurt aan critiek onderwierp:

«Messieurs, les ironistes et les sceptiques sont nombreux et ne se doutent pas du mal qu'ils sont capables de produire autour d'eux; ils arrivent à dérouter les timides, à décourager les initiatives, à dégoûter de l'action, à affaiblir les ressorts de l'énergie humaine. Nous vivons sous le règne de l'esprit critique; c'est un bien, l'esprit critique est nécessaire. Mais prenez garde en l'exagérant, d'exagérer la peur des responsabilités et d'énerver le goût de l'action.

«Il est sans doute agréable de juger une oeuvre d'un mot plaisant et de se dispenser d'approfondir les problèmes de la vie nationale en lançant des traits d'esprit, mais on abuse véritablement, de notre temps en France, de l'ironie et des traits d'esprit dans la conversation, dans

la littérature et dans la politique! Il faut avoir un peu plus d'indulgence pour ceux qui cherchent à bien faire, à faire quelque chose. Il faut avoir un peu plus de foi, de foi opiniâtre, de foi agissante, et il faut se garder, dans une nation comme la nôtre, de tarir les sources de l'admiration et de l'enthousiasme. Rien ne décourage quand on a la foi et quand on a l'enthousiasme.»

Het geloof in, het enthousiasme voor de koloniale roeping van Nederland..... waar zijn ze? En we vragen hun, die quasi om belangstelling te wekken voor den, door die roeping gevorderden- arbeid, in stede van het oog op de toekomst te richten, telkens en telkens bij de noodzakelijke aan zulken en dus ook dezen menschelijken arbeid inherente tekortkomingen verwijlen, om daaraan nog een voorstelling te geven, alsof ons zijn, na zoo lange jaren, in gindsche gewesten den volkeren dáár eer ten vloek dan ten zegen zou wezen, — of ze wellicht meenen daarmeê hun steentje te hebben bijgedragen om op te wekken tot deelneming aan den arbeid, die Nederland daar ginds nog wacht?

En toch, hoezeer noodig is zulke opwekking, thans vooral, nu een nieuwe aera van koloniaal beleid werd ingeluid en ingezet, waarin de zoo moeilijke rol van leider, in de plaats gesteld van den voormaligen heerscher, werd aanvaard.

Vanwaar zal het enthousiasme komen voor de nederlandsche jongelingschap, in de toekomst door de steeds voortschrijdende geleidelijke ontsluiting van het nog zoo uitgestrekte onontginnen deel van den indischen archipel, zeker meer nog dan thans geroepen om deel te nemen aan den kolonialen arbeid? Wie zal met geestdrift den weg inslaan, waarop hem de zekerheid wacht eener meedoogenlooze, tot zelfs onbillijke critiek op al zijne handelingen, bij de vervulling eener moeilijke taak, die den vollen man eischt, met initiatief en durf, met open oog voor alles wat dadelijk noodig is en binnen het bereik valt; geen droomers, idealisten of betweters, geen lieden voor wie de deelneming aan den arbeid ginds slechts een baantje uitmaakt, dat hun de in den koop meegenomen verdrietelijkheden door een behoorlijk traktement en het uitzicht op een goed pensioen verzoet, maar mannen, voor wie de taak, die hun ginds wacht, eene roeping is, de roeping om mede te werken aan de toekomst van Indië.

Meent men zulk superieur zaad te kunnen oogsten van een bodem, waar men, zonder het te willen, maar daarom toch niet minder zeker, moedeloosheid, onverschilligheid en afkeer kweekt? Zeer zeker, we zullen niet aarzelen te erkennen, dát Indië ook thans reeds onder zijne talrijke dienaren, ondanks alle tegenwerkende factoren, velen telt, die als aan eene roeping, zich aan hun arbeid wijden, maar kan men beweren of in billijkheid verwachten: dat deze geest de overheerschende is?

Moedeloosheid onverschilligheid en afkeer? Zoo erg schijnt het niet te zijn gesteld, zal men zeggen, en daarbij wijzen op de verhoogde belangstelling in de laatste jaren, zoo in de Staten Generaal bij de behandeling der indische aangelegenheden, als in de pers; ten aanzien van de op Indië betrekking hebbende ondernemingen van den dag betoond. Wij hebben ook geenszins beweerd, dat de onzes inziens van de hier bedoelde critiek te verwachten uitkomst reeds zou zijn bereikt. Zoover is het gelukkig nog niet, maar het kan en *moet* er van komen, en hoe dankbaar ook uit koloniaal oogpunt die verhoogde belangstelling in parlement en pers in het moederland voor Indië aan den dag gelegd, moet stemmen, zoo is toch de vraag hier alleszins gewettigd: of die belangstelling niet reeds in menig opzicht het kenmerk vertoonde van een terugdeinzen voor de consequentiën van een arbeid, die noodzakelijk, met de gegeven middelen en onder de gegeven omstandigheden, onvolkomen zijn moet en zeer zeker niet in staat kan wezen om idealistische wenschen te bevredigen, waarvoor zelfs in landen met eene evolutie van eeuwen achter zich nog ruimte te over is, laat staan dus in landen, waar die evolutie, tengevolge van de zoo lang algemeen en dus ook ten onzent geldende begrippen van koloniaal beheer, nog in hare kindsheid is?

Dr. Kemmerer, de noord-amerikaansche financieele specialiteit, die voor de invoering van den Conant dollar in de Philippijnen eenige jaren te Manilla is gedetacheerd geweest en thans weder in zijn vaderland vertoeft, wees, bij een bespreking der toestanden in die amerikaansche kolonie, in eene voor zijne Alma Mater, Cornell University, gehouden rede er op, hoe elf eeuwen moesten verloopen sedert Tacitus de volksvergaderingen bij de germaansche voorvaderen van het engelsche volk beschreef, voordat koning Jan aan de engelsche baronnen het Magna Charter, den grondslag der engelsche vrijheid, verleende.

«Nature has decreed that political evolution shall proceed slowly», zeide hij, ten vervolge daarop, doch ging daarna voort: still it is true that the progess of political evolution can be greatly expedited and to a large extent directed by the creation of a favoriable environment by the mechanism of artificial selection.».

De gunstige omgeving voor den groei der evolutie van Indië's volkeren te scheppen, is Neêrlands taak, en is het thans het oogenblik, om nu, we, evenals alle koloniseerende natie's, met uitzondering wellicht van de Vereenigde Staten, die in hunne nieuwe aziatische kolonie een door eeuwen van christelijke opvoeding aan andere rassen superieur menschenmateriaal aantroffen, aan het beginpunt staan van den nieuw ingeslagen weg, om, gelijk zoovelen ten onzent doen, dáár te blijven staan jammeren, over hetgen men had kunnen tot stand brengen, wanneer men dezen weg reeds vroeger had ingeslagen, en tot Nederland het verwijt te richten, dat het dien weg niet eerder had gevonden, toen nog voor alle koloniale mogendheden het bestaan daarvan een geheim was?

Bevat het woord van den heer Jonnart, aan vorengenoemde rede ontleend, waarop wij nog eens weer terug zullen komen: «Dans un pays neuf, le piétinement sur place, c'est la mort", waarheid, dan toch zeker ten opzichte van een nieuw land als Nederlandsch-Indië, dat, zooals de heer Marcel Saint Germain in zijne, bij de opening van het jongste fransche koloniale Congres gehouden voordracht opmerkte, «de Hollanders met bewonderenswaardige volharding hebben ontgonnen», en waar dus op een stevig fundament onmiddellijk met kracht de arbeid moet en kan worden aangevangen voor het optrekken van het nieuwe gebouw. Wat baat hier klagen, zuchten en verwijten, wat het staan blijven, ook in gedachten, bij het heden, waar een krachtig «Voorwaarts!», langs de geheele linie, deze in beweging moet stellen, om zelfbewust en met de overtuiging der te behalen overwinning op het doel af te gaan?

Het is het zwaarste pessimisme, dat dreigt dit doel buiten Nederland's bereik te stellen, het is de critiek dier pessimisten, waarvan de heer Jonnart, zoo terecht opmerkte:

«Les pessimistes, généralement, ce sont ceux qui ont peur de l'effort. Dites», tot de leden van den Conseil Supérieur van Algiers gericht: «la vérité à vos concitoyens, dites-leur que nos pères, eux non plus, n'ont pas toujours vécu sous un ciel sans nuages et que la gloire et le progrès sont trop souvent faits de larmes et de misère»,

die de toekomst van Nederlandsch-Indië in gevaar brengt.

Aan de toekomst, wij zeiden het reeds, moet heel het nederlandsche volk arbeiden, en wat nu, zoo men hier het vertrouwen in zulken arbeid schokt? Weer halen we, en nu voor het laatst, nog 'n enkele zinsnede, uit de rede van den heer Jannart aan:

«Demandez aux vaillants généraux que j'ai la bonne fortune de recevoir à cette table s'ils auraient chance de soulever leurs troupes en campagne, de les électriser, de décupler leurs forces de résistance et leur courage en poussant sans cesse des cris d'alarme, en prophétisant la défaite et en leur laissant entrevoir les pires destinées? Eh bien, vous qui êtes des élus, par conséquence des conducteurs d'hommes, prenez garde de jeter le découragement parmi les travailleurs!

Wordt de leiding van een volk niet ook in hooge mate bepaald door hen, die zich als zijne voorlichters opwerpen? Moge, waar het antwoord hierop niet anders dan bevestigend kan luiden, het verantwoordelijkheidsbesef, beter tot zijn recht komen dan thans bij degenen, die uit roeping en dat zijn er velen, zich de voorlichting van Neerlands volk op koloniaal gebied hebben ten doel gesteld, doch geheel uit het oog verliezen, dat elke koloniale arbeid in de eerste plaats een werk der toekomst is.

Welke zware verantwoordelijkheid zij op zich laadden moge, wat de deelneming van het nederlandsche volk aan den kolonialen arbeid in politieken zin aangaat, uit het vorenstaande afgeleid kunnen worden, er is meer!

Nieuwe landen hebben meer noodig dan politieke leiding om tot ontwikkeling te worden gebracht. Japan zou niettegenstaande de deugdelijke leiding, waaraan het zich vrijwillig onderwierp door zijne leermeesters uit alle landen tot zich te roepen en zijne zonen naar den vreemde te zenden, nimmer de hoogte hebben bereikt, waarop het thans staat, indien het zich niet door den steun van het in zijne toekomst geloovende vreemde kapitaal in de gelegenheid had zien gesteld, om zijne hulpbronnen tot ontwikkeling te brengen. Dat ook koloniën den steun van het kapitaal evenmin als dit nieuwe land kunnen ontberen is men algemeen bereid toe te geven, zelfs van eene zijde, zij het dan ook dat deze het slechts als noodzakelijk kwaad wil zien toegelaten, die het kapitaal overigens ten heftigste bestrijdt. En toch . . . , . .

Pers-kroniek.

INHOUD: Twee hoofdartikelen in de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" *gewijd aan de kaart van Sumatra, zooals deze er up to aate behoorde uit te zien.— Zekere R. in de* „H lver- en Vechtbode" *over van Kol's uitlatingen betreffende het koloniale vraagstuk op het Socialistisch Congres te Stuttgart. — Beschouwing van* „De Tijd" *over het gevaar en de macht van den Islam.*

Onder het opschrift „de politieke hervorming van Sumatra" geeft de Nieuwe Rotterdamsche Courant in een tweetal artikelen een schets van de politieke kaart van Sumatra, zooals deze op het oogenblik, in afwijking van de bestaande, er zou moeten uitzien.

„Moeilijk zal een land aan te wijzen zijn, dat in weinige jaren de kaart zijner staatkundige indeeling zoo heeft zien veranderen als met die van Sumatra nu het geval is geweest.

Behoort het groote eiland sedert lang staatsrechtelijk in zijn geheel tot de Nederlandsche bezittingen, toch bleven uitgestrekte gedeelten van het binnenland zoo los van elke bemoeienis met eenige Nederlandsch-Indische autoriteit, dat zij in alle atlassen gerust als onafhankelijke landen aangegeven konden worden.

Onze regeering liet zich maar bij uitzondering met de weinig ontwikkelde bergstammen in, en zij bleef doorgaans Oost-Indisch doof als van hun zijde toenadering werd gezocht.

Met den inzet van den 20e eeuw is hierin verandering gekomen. Wij zullen de oorzaken niet afzonderlijk nagaan, en slechts constateeren, dat het verkrijgen van aanraking en bemoeienis onzerzijds niet meer geschroomd, maar juist gewild en gezocht wordt. Hierdoor zijn de voormalige onafhankelijke landen van Sumatra in een vijftal jaren bijna in hun geheel onder ons feitelijk gezag gekomen.

Tevens heeft een ontwaken uit de onverschilligheid voor hetgeen geschiedt in de rechtstreeks onder ons bestuur staande gewesten een vermeerdering van werkzaamheid van onze bestuurders gevergd, en is daardoor een nieuwe indeeling van arbeid noodig geworden. Ook daarvan getuigt de kaart door een nieuwe indeeling van de gewesten.

De beteekenis van een en ander verdient in menig opzicht meer erkenning dan het te beurt valt."

Daarna stalt het orgaan tal van geografische, ethnografische en historische bijzonderheden omtrent de vroegere zoo genaamde „onbekende binnenlanden van Sumatra" uit, welke wij hier natuurlijk niet alle kunnen resumeeren. Over de Bataklanden zegt het blad:

„De Bataklanden nemen een zeer eigenaardige plaats in de Sumatra-gemeenschap in. Zij omvatten in min of meer ruimen kring het Tobameer, dat een oppervlakte van ongeveer de provincie Groningen heeft, doch waarvan 1/3 dan weer ingenomen wordt door het bergeiland Samosir (dit was door een smalle landtong met den oever verbonden; in April 1906 is hierdoor echter een 12 M. breed kanaal gegraven). Alleen de zuidelijke meeroever en een smalle strook van den oostelijken oever behoorden tot het gouvernementsgebied. Het overige was verdeeld in zeer vele staatjes, waartusschen onverpoosd een oorlogstoestand heerschte. De Islam heeft hier geen vasten voet kunnen krijgen. In de gedeelten, die onder Nederlandsch bestuur staan, werken veel Christen-zendelingen niet zonder succes, zoodat de hoop gevoed wordt ook verder met onze driekleur het Christendom veld te doen winnen op het barbaarsch heidendom, dat hier den boventoon voert. Vindt men in andere achterlijke streken evenals hier slavernij en pandelingschap, het kannibalisme is gelukkig ook buiten onzen bestuursinvloed geen algemeen verschijnsel, maar hier komt het in zijn afschuwelijksten vorm voor. Niet alleen toch worden gevallen vijanden, gesnelde tegenstanders opgegeten, maar vetgemeste, bij voorbaat daarvoor aangewezen menschen, liefst kinderen, worden, zonder dat men daarin iets laags of slechts ziet, geslacht.

Waar, zooals het geval is, wij aan dit volk onze beschaving kunnen brengen, zonder expeditie van beteekenis, mag ten onzent daarvoor wel wat geestdrift getoond worden door de menigte, die zich

zoo spoedig afkeurend uit, zoodra van den weg van zachten drang wordt afgeweken.

De pas gereed gekomen, nu officieel bewerkte, uitgaaf van den atlas van Stemfoort en ten Siethoff is, zoo besluit het blad zijn artikelen over de kaart van Sumatra, bij den vluggen gang van zaken in Oost-Indië, en niet alleen op Sumatra, alweer verouderd. Het Kon. Aardrijkskundig Genootschap heeft het voornemen bekend gemaakt een atlas van onze bezittingen naar de nieuwste gegevens te doen bewerken. Als de Nederlanders die uitgave dan eens zullen willen leggen naast de nu verschenen, zoo juist genoemden atlas, zullen zij met verbazing constateeren hoe veel in weinig tijd in den archipel veranderd is. Zij zullen dan niet alleen de lijnen der staatkundige verdeeling en indeeling aanzienlijk gewijzigd zien, maar ook de plekken van onbekend binnenland belangrijk ingekrompen vinden. Nederland heeft in de laatste jaren eindelijk het durven gevonden, noodig om de binnenlanden van zijn koloniaal gebied te leeren kennen, door de hooglanden in te trekken, die het sedert drie eeuwen van de kusten uit waarnam en vreesde als ontoegankelijke, ongenaakbare, geheimzinnige spookverblijven.

Wellicht zal die vergelijking iets kunnen bijdragen tot verheffing van ons gevoel van eigenwaarde, dat nu en dan wel een opfrissching verdragen kan."

* * *

Ons wordt toegezonden een exemplaar van de Hilveren Vechtbode, een anti-revolutionnair blaadje waarin zekere R. over de behandeling van het Koloniale vraagstuk op het Congres te Stuttgart zijn groot licht laat schijnen.

„Als over heel veel dingen waren de heeren het ook niet over de koloniën eens, zegt R., het Kamerlid Van Kol verdedigde het Koloniaal bezit; men kon de kolonies toch niet in handen van de Inlandsche vorsten overleveren. De heer Van Kol zei o.a.:

Een zonderling utopistische boekentheorie is wat Kautsky zegt: wij moeten aan de inboorlingen werktuigen en machines brengen, en de beschaving zal komen. Wat zullen de inboorlingen er mee doen? Zij zullen er rondedans om houden of ze als een nieuwen afgod beschouwen . . . . Ik zou Kautsky willen voorslaan, eens samen naar die donkere rassen te gaan, met of zonder werktuigen. Wij zouden kans loopen om te worden doodgeslagen, zelfs opgegeten. Ik zou het eerst aan de beurt zijn van ons beiden." (De heer Van Kol is niet mager.) „Maar als wij beiden waren doodgeslagen, wat dan? Zou er dan niet met de wapenen moeten worden opgetreden? Zoo leidt uw utopisme u tot imperialisme; maar ik denk, vóór gij u liet opeten zoudt gij nog revisionist worden.

„Kautsky's theorie is dom, men ziet waartoe men komt, als men geen rekening houdt met de werkelijkheid. De tijd der frase is voorbij.

Dat kan, meent de schrijver, een aardig plaatje worden:

'n Aardig plaatje kan worden. De machines, de rondedans, Van Kol en Kautsky opgepeuzeld, en op den achtergrond de aanrukkende expeditie.

't Mooiste is, dat Kautsky's gevoelen door het congres werd aangenomen. Van Kol's spot treft dus de internationale sociaal-democratie, die op koloniaal gebied (het is de heer Van Kol die het zegt en dus zal 't wel waar zijn) een „utopistische boekentheorie" volgt, „dom" is, „geen rekening houdt met de werkelijkheid."

Nu zou men van deze aanhalingen uit 's heeren van Kol's woorden van den anti-revolutionnairen schrijver mogen verwachten, dat hij zou zeggen: „Kijk, daar heeft Van Kol den heeren sociaal-democraten eens eenige verstandige dingen gezegd;" maar, neen, de man komt tot de volgende verrassende conclusie:

„Misschien komt de heer Van Kol nog eens tot de erkentenis, dat dit alles niet alleen op de koloniale maar ook op de binnenlandsche politiek der sociaal-democratie toepasselijk is."

Waaraan de Standaard nog deze frissche kantteekening vastknoopt:

„Dat laatste is niet onmogelijk; maar toch denken we dat Hahn, de teekenaar, evenmin spoedig aan het gevraagde plaatje begint, als de heer Van Kol tot een ander inzicht komt.

Want de kracht van den teekenaar en die van het Kamerlid zit in het socialisme."

Dat heet nu Koloniale vraagstukken behandelen los van vaderlandsche politieke overwegingen.

* * *

In de Tijd troffen wij een drietal artikelen aan over den Islam, artikelen, waar de meeste lezers van het Koloniaal Weekblad het wel niet mede eens zullen zijn. Als Stimmungsbild evenwel van hetgeen er in sommige „christelijke kringen" over dit onderwerp gedacht en gevoeld wordt, doen wij uit deze beschouwingen door de Tijd gegeven, hier en daar een greep.

Na er op gewezen te hebben hoe het Mohammedanisme ook nog in onzen tijd voor de Christenvolken van Europa een vijandige macht en een gevaar moet geacht worden wegens het agressieve karakter, waardoor het zich van den begin af heeft gekenmerkt; niet minder wegens de werkzame en maar al te vruchtbare propaganda, die het blijft maken onder de weinig beschaafde volken van Azië en Afrika, merkt het blad op:

„Veel grooter echter zouden die macht en dat gevaar wezen, ware het Mohammdanisme in staat, de volken, welke het aan zijne heerschappij onderworpen heeft op te leiden tot hoogere zedelijke en verstandelijke ontwikkeling, op gelijke wijze, als het Christendom dit heeft verricht ten opzichte der volken van Europa; en zijne leerstellingen geschikt waren, om tot grondslag te dienen voor een ordelijk en beschaafd Staatsleven.

Hier treedt echter het geweldige, het principiëele verschil tusschen Christendom en Mohammedanisme in het volle licht. Het woord, door den Goddelijken Verlosser gesproken: „Aan hunne vruchten zult ge ze kennen", is ook hier van volle kracht.

Een aanzienlijk gedeelte van onze aarde is aan den Islam onderworpen; met zijn tweehonderd millioen volgelingen, onder welke betrekkelijk maar weinig lauwen en onverschilligen of geloovigen in naam gevonden worden moet de Islam onder de wereldgodsdiensten geteld worden; zijn godsdienstige beginselen en voorschriften zijn één met het burgerlijk wetboek van talrijke volken.

Wat heeft intusschen het Mohammedanisme tot den zedelijken en stoffelijken vooruitgang dier volken bijgedragen? Toegegeven kan worden, dat voor zeer laagstaande, barbaarsche negervolken in Afrika, voor ruwe heidenen en fetisch-aanbidders, ook nog in onzen tijd, gelijk in de dagen van Mohammed, de vrijwillige of gedwongen overgang tot den Islam een stap voorwaarts op den weg van beschaving kan genoemd worden. De erkenning van één God, als Schepper en Regeerder van het heelal, daarbij eenige voorschriften van de Mohammedaansche zedenleer omtrent hulpvaardigheid, gastvrijheid, milddadigheid jegens den arme, alsook de strenge voorschriften omtrent matigheid, godsvereering, enz. beteekenen voor deze volken ontegenzeggelijk in maatschappelijken en zedelijken zin een vooruitgang.

Hoe spoedig echter is de grens bereikt en hoe uiterst gering de vruchten, welke langs dien weg bereikt worden! Daarentegen bracht het Mohammedanisme overal, waar het aan voorheen christelijke volken werd opgedrongen, niet anders teweeg dan diep verval en hopeloozen achteruitgang, niet slechts op zedelijk, doch evenzeer op stoffelijk gebied.

Wat is er geworden van voorheen zóó hoogst beschaafde, rijke en bloeiende deelen der wereld als Klein-Azië, Syrië, Egypte, de geheele Noordkust van Afrika, het tegenwoordige Europeesch Turkije, enz.? Met weemoed moeten de tegenwoordige bewoners, voor zoover hun intellectueele toestand dit nog mogelijk maakt en zij eenige historische kennis bezitten van het verledene, terugdenken aan den tijd van welvaart, van bloei en van grootheid, die hun voorouders gekend hebben, toen nog het kruis, is stede van de halve maan, op hunne bedehuizen prijkte."

Dan volgt er een frissche beschouwing van hetgeen er te verwachten is van een verder doordrijven der mohammedaansche beschaving:

„Van hetgeen er wordt, zegt de Tijd, van een volk, volstrekt niet van goeden aanleg ontbloot, onder Mohammedaansche lectuur, levert in onzen Indischen Archipel, Atjeh vóór het onder Nederlandsch gezag werd geplaatst een afschrikwekkend beeld. Java — beschaafde inlanders weten het en hierop berust geen gering deel van Nederlands zedelijk overwicht — zou geen beter lot tegemoet gaan, indien het door ons bestuur aan zijn Mohammedaansche vorsten werd overgelaten.

Het treffendst voorbeeld echter levert Arabië, de bakermat van den Islam zelf. Van vooruitgang is daar in den loop der eeuwen geen sprake geweest. Zijn zonen, steeds de trouwste aanhangers van den profeet en zijn leer, zijn dezelfde roovende Bedoeïnen gebleven, die zij waren, toen de Islam zijn intrede deed in de wereld. Zij ook zijn het veroverende ras, dat overal, waar de Islam ingang vond, is doorgedrongen en den stempel van zijn geest op de onderworpen volken heeft gedrukt.

Door deze tweede hoofdeigenschap van het Mohammedanisme niet minder dan door zijn agressieven aard is het Christen-Europa in den loop der tijden telkens gedrongen geworden, zal het nog steeds gedrongen worden tot conflicten. Waar Mohammedaansche Rijken in Azië en in Europa de christelijke beschaving van Europa begrenzen, is voor Europeesche Regeeringen de eisch, zich niet met de zaken van haar Mohammedaansche naburen in te laten, een onmogelijke. De zucht van zelfbehoud dwingt haar daar toe onophoudelijk.

Nederland werd op die wijze gedwongen tot den oorlog met Atjeh; Frankrijk en de overige Europeesche Mogendheden tot gewapend optreden in Marokko. Tot een verdere gewapende tusschenkomst in Macedonië en in de Balkanlanden, voor zoover die nog aan Turkije behooren, zal Europa op gelijke wijze iets vroeger of later gedwongen worden.

Bekend immers is, hoe alleen door den naijver dier Mogendheden onderling de definitieve „liquidatie" van de heerschappij der Turken in Europa wordt tegengehouden."

Ten slotte wordt het Katholicisme gesteld tegen over het Mohammedanisme:

„Door het zwaard alleen kan natuurlijk deze strijd, welke honderdtallen van millioenen met andere honderdtallen van millioenen in botsing brengt, niet worden uitgevochten. De quaestie van het Mohammedanisme is, in de eerste plaats een godsdienstige quaestie. Ons, Katholieken, die gelooven aan de eind-overwinning der waarheid, welke alle volken onder één

Herder, in één schaapstal zal vereenigen, ons staat het niet vrij, ons past het niet te wanhopen aan de onbloedige, de zedelijke overwinning van het Christendom, ook over het Mohammedanisme.

Verhelen mogen wij ons echter niet, dat die overwinning ligt in een ver, een onafzienbaar ver verschiet. Aan de Christenvolken zelve en aan hun Regeeringen daarvan in de eerste plaats de schuld! Was de verdeeldheid van die volken en die Regeeringen oorzaak, dat het Mohammedanisme in de middeleeuwen over een groot gedeelte der toen bekende wereld zijn heerschappij kon uitbreiden; het ongeloof, de onverschilligheid omtrent godsdienst der zoogen.-christelijke Regeeringen, daarbij zedeloosheid en volslagen goddeloosheid van veel beschaafde Europeanen, met welke hij in aanraking wordt gebracht, zijn oorzaak, dat de Muzelman van onze dagen — te goeder trouw, mogen wij aannemen — zijn leer boven die der Christenen blijft stellen en zijn dweepzieken haat en zijne minachting blijft richten tegen het Kruis en hen, die het Kruis volgen.

De kracht, uitstralend van het godsdienstig beginsel, hetwelk de volken van Europa deed leven en tot hoogere ontwikkeling en beschaving bracht, verslapt door den afval van zoovelen meer en meer. De kracht van den Islam door de voortdurende oplaaiing van het godsdienstig fanatisme neemt toe.

Wie ziet niet in, dat groote gevaren in de toekomst hiervan het gevolg moeten zijn?"

Over het algemeen kan van deze beschouwingen o.i. niet getuigd worden dat zij geheel van eigengerechtigheid en zelfverheerlijking zijn gespeend.

Oost-Indische Berichten.

De lijdensgeschiedenis der zoutbriketten. Van welingelichte zijde verneemt het Bat. Nwbl. het volgende uit Semarang:

De geheele residentie Semarang is overvoerd met los zout, afkomstig van Demak, als het tenminste geen clandestiene waar is van Grobogan. De Chineezen, steeds tuk op een voordeeltje, vooral waar gebrek aan activiteit der regeering daartoe gelegenheid laat, koopen dat losse zout bij wagenladingen op en verkoopen het met goede winst op plaatsen, waar briketzout wordt gedebiteerd. De inlander toch heeft liever los zout: en het is dus te begrijpen dat het debiet van briketzout maar weinig te beteekenen heeft. Op plaatsen, waar vroeger het debiet van los zout gemiddeld 60 picol per dag bedroeg, wordt thans hoogstens twee picol briketten gesleten.

En niettegenstaande dit, worden van Madoera nog steeds flinke voorraden briketten gezonden aan pakhuizen, waar reeds een voorraad voor drie à vier jaar aanwezig is. Het briketzout schijnt daar voornamelijk te liggen om weg te smelten, hetgeen soms in zoo belangrijke mate geschiedt, dat de spuit der B. O. W. er aan te pas moet komen, om het gesmoltene weg te spuiten!

Uit den aard der zaak zal in dezen toestand geen verbetering komen zoolang in één en dezelfde residentie los zout naast briketzout verkrijgbaar is.

Invoer van vreemde munt. Bij Stbld. 1904 no. 456 is de invoer in Nederlandsch-Indië, schrijft de Loc., verboden van den British trade dollar en den Mexican dollar, en bij Stbld. 1906 no. 468 werd die bepaling aangevuld met het verbod tot invoer van zilveren schijven of platen, die zouden kunnen dienen tot aanmaak van Nederlandsche standpenningen, daar de regeering bevreesd was dat de lage prijs van het zilver velen zouden verlokken tot het namaken en in omloop brengen van Hollandsche geldstukken. En dat die vrees niet ongegrond genoemd hoeft te worden, bewijzen de nog steeds af en toe voorkomende aanhoudingen van personen, die in het bezit bevonden worden van valsche heele en halve guldenstukken; het handwerk van valsche munter wordt nog steeds uitgeoefend ten spijt van alle strenge verbodsbepalingen.

Nu heeft een ondernemende chinees hier ter plaatse er weer wat anders op gevonden om zich te verrijken; hij vroeg nl. onlangs vergunning tot invoer van eenige kistjes nikkelen pasmunt, die te Singapore en andere plaatsen op het Maleische schiereiland gangbaar, doch hier natuurlijk waardeloos is, en zulks blijkbaar met het doel om die munt op slinksche wijze den argeloozen inlander in de hand te stoppen voor Hollandsche kwartjes en dubbeltjes. In de wetgeving op het muntwezen hier te lande bestaat dus nog een leemte, welke de regeering goed zou doen zoo spoedig mogelijk aan te vullen, meent het blad.

De Indische Frans Rosier. Uit Buitenzorg schrijft men aan het Soerab. Hbld.:

Bengoel, de beroemde rooverhoofdman, dien men indertijd hier met veel moeite arresteerde en via Soerabaja naar Merauke zond, moet thans volgens spionnenberichten weer in het Buitenzorgsche zitten.

Met een extrabriefje opgezonden om hem vooral goed in de gaten te houden, werd hij naar Soerabaja gezonden. Daar moest hij 9 dagen wachten voor er scheepsgelegenheid naar Merauké was.

Bengoel dacht met weemoed terug aan de bergen van Buitenzorg, aan de koele nachten, aan de klaterende bergstroompjes en last not least aan zijn mooie jonge vrouw. Soerabaja beviel hem heel en al niet. Soerabaja was heet met muskieten bij de vleet en deskundigen hadden hem verzekerd, dat het te Merauke nog veel warmer was, en dat men daar werd opgevreten door muskieten.

In den boei te Soerabaja, waar hij met het oog op zijn eervolle antecedenten, allerhartelijkst werd ontvangen en als radja maling gehuldigd, kwam hij in kennis met een collega, wien Soerabaja als strafplaats was aangewezen. Deze collega vond Merauke een ideaal oord en weldra stelde Bengoel voor te ruilen. Hij zou den naam aannemen van zijn collega en deze weer dien van Bengoel.

En aldus geschiedde. Bengoel bleef te Soerabaja en de pseudo Bengoel vertrok naar Merauke.

Nu was het voor Bengkoel een peulschilletje om van Soerabaja te verdwijnen en naar Buitenzorg te retourneeren, waar hij volgens spionberichten nu domicili heeft gekozen in de buurt van Pasirkaret.

Dat de spion die hem verried, alles behalve op zijn gemak is, laat zich verklaren. Ik geef voor zijn leven geen dubbeltje, en de nachtoppasser die met Bengoels eega getrouwd is, liep op een drafje naar den pengoeloe om zich te laten scheiden van ex-mevrouw Bengkoel no. 2. Incompatibilité d'humeur of in waarheid Bengoelvrees gaf hij als reden op om dit zoo kortstondige huwelijk te verbreken. Mevrouw Bengoel no. 2 is ook alles behalve op haar gemak, want ze had haar eersten man beloofd een nog kuischer leven te leiden dan een Vestaalsche maagd.

Ik denk dat als men Bengoel hier nu weer bij de kladden krijgt, men hem wel à la Sakam zal arresteeren. Deze bezweek aan de gevolgen der bij zijn arrestatie opgedane verwondingen.

Een ambtenaar-schilder. De bouwkundig ambtenaar der S. S., F. K. A. van Bijlevelt, gevestigd te Ponorogo, schrijft het Soer. Hbld. heeft ontslag uit 's lands dienst gevraagd. Het is de bekende ambtenaar-schilder, wien de Keizer van Solo zijn bijzondere tevredenheid heeft betuigd over het maken van 's vorsten conterfeitsel.

Sedert jaren bestaat aan het hof te Djokja de betrekking van hofphotograaf. Wie weet of aan 's Keizers Hof niet binnenkort het ambt van hofschilder wordt gecreëerd, speciaal voor den heer B., die behalve op een goed traktement, ook nog zal kunnen rekenen op een apanage van een stuk of wat Solosche djoonken.

Een zeetocht onder piraten-vlag. Zondagmorgen om 6 uur, schrijft de N. S. Crt. vertrok de „Marie", een stoomertje van de firma Hakker en Co., stevedores alhier, van den Oedjong naar de reede, met een paar Europeesche passagiers. De tocht was blijkbaar met een sinister doel.

Aan den boeg woei een groote groene vlag, (aan een bootshaak bevestigd), in welker middenbaan een harp en vrouwenbeeld in geel.

Dit was de Iersche vlag, die in Engeland, als van eene niet meer erkende nationaliteit, verboden is te doen waaien. Maar aanboord bevond zich de Master of the Irish Monarch, een groote onder Engelsche vlag varende steamer, zoodat het heel gewoon leek dat de Iersche vlag den boeg omzweefde.

Men voer langs de steamers Imaum en Ellac, en nam daar de gezagvoerders van mede op de Hakkersche steamlaunch en zette toen koers West Noord West, langs Grissee, want men zou de vermaarde kali Miring, eertijds het dorado voor smokkelaars met een bezoek vereeren, maar met een ander doel dan vroeger bij de bezoekers voorzat. Het plan was aligators te gaan schieten, die zoo als de manager van de firma Hakker en Co. aan de Engelschen vertelde, op de rivier kwamen eten.

Om circa acht uur bevond men zich bij den ingang en was zoo druk in gesprek over wat men zou doen als een kaaiman zich liet zien, dat een dier beesten vlak voor den boeg zich kalm liet afdrijven, door niemand opgemerkt dan door den roerganger, die waarschuwde toen men al niets meer zag dan eenige kringen in het water.

Daarop stuurde men aan op de zeeroo's aan den Oostkant der monding, waar men een zonderling ding boven water zag uitsteken. Het leek op een lange zwanenek die over de zeeroo's heen keek en die men voor een krommen boom of zoo hield.

Maar met den kijker zagen de Engelschen dat de bek open en dicht ging en tanden had.

De roerganger zag aan stuurboord een soort poort boven water, in den vorm van een halven hoepel, die dikte van dien hoepel leek een mansbeen. Een der heeren deed een schot op dat voorwerp dat zich daarop langzaam uitstrekte, en gelijk met het water zijnde verdween.

Nu was aller aandacht aan bakboord gewijd. Als dat een kop was, en die halve hoepel een staartstuk dan was die Zeepaling, zoo noemde men dat ding,

FEUILLETON.

De vrouw in de Indische maatschappij.

(Vervolg).

De dessavrouw.

De Javaansche dessavrouw uit den arbeidenden stand is dus gewend aan hard werken en, daar hare bezigheden zoo veelzijdig zijn, leert zij hare dochters ook zoo spoedig mogelijk haar hierin behulpzaam te zijn. Het meisje wordt dus als eerste deugd vlijt ingeprent, en er is dan ook bij de dessavrouw zelden sprake van luiheid. Voor werk, waaraan zij niet gewend is, staan haar handen verkeerd, en haar initiatief is gering voor arbeid, die buiten haar gewone sfeer gaat, doch de taak, die haar als haar dagwerk is opgedragen, volvoert zij met ijver. Hare voortdurende beslommeringen laten haar weinig tijd en gelegenheid om zich met ruzies in te laten, en ofschoon men in een Javaansche dessa natuurlijk evengoed kwesties onder elkaar heeft als overal elders, is eer een vreedzame toestand onder de bevolking merkbaar.

De sexueele verhoudingen spelen bij de oneenigheden een hoofdrol, en ingeval van wraakzucht kan de vreedzaamste vrouw tot een furie worden; ze ontziet dàn ook niets en niemand.

Echter kan men de gevallen, dat een dessavrouw zich wegens teleurgestelde liefde of achteruitzetting, door jaloezie gedreven, tot de doekoen begeeft, of met allerlei middeltjes en bijgeloovig hocus-pocus zich van eene mededingster ontdoet, volstrekt geen regel noemen.

De liefde van de doorslag-Inlandsche vrouw staat op een lagen trap en een wraakneming is in den regel uiting van spontane woede. Ik had op de suikerfabriek „Bantool" een kokkin, wier man in de fabriek werkte; ze woonden in de dessa achter ons erf. Op een dag kwam zij binnen met gescheurde kleeren en loshangende haren; ze had gevochten met eene jonge vrouw, die haar man den vorigen dag als „bini moeda" thuis gebracht had. Ik gaf haar een hokje in de bijgebouwen en ze zat daar een paar dagen te mokken; toen deed ze haar werk gewoon als altijd en hoorde ik haar alleen nu en dan tegen haar man razen, als hij passeerde. Eenige weken gingen voorbij, en op een morgen vond ik eene knappe jonge vrouw voor de keuken zitten; ze bracht een mand met klappers en andere vruchten aan de kokkin, benevens eenig geld. Door deze offerande te aanvaarden, gaf kokki te kennen, dat zij zich bij de zaak neerlegde, en ik hoorde later nooit meer van die kwestie.

Eenige wetenswaardigheden omtrent deze sexueele verhoudingen bij den dessa-Javaan ontleen ik aan een beschrijving van den toenmaligen controleur B. B. Schmalhausen:

„Zonder overdrijving kan gezegd worden dat alle Javaansche vrouwen in hun leven eens zijn gehuwd geweest; evenmin bestaan er Javaansche bachelors (ongehuwde mannen).

„Niet trouwen is volgens Javaansche begrippen iets onnatuurlijks, en op zekeren leeftijd gekomen, zet ieder Javaan een huishouden op.

„Op Java doet zich hetzelfde verschijnsel voor als in de Westersche landen, namelijk dat het aantal der vrouwen dat der mannen aanzienlijk overtreft (er zijn pl. m. 750000 meer vrouwen dan mannen); zooals men echter weet, zijn de Javanen Islamieten (enkele Christenen en Heidenen uitgezonderd). Veelwijverij is dus geoorloofd, maar toch komt die betrekkelijk zelden voor, ook al omdat de economische toestanden dit meestal niet gedoogen. Toch is de huwelijksband zeer los en komt het voor, dat mannen en vrouwen drie, vier malen gehuwd zijn geweest, omdat het scheiden zeer gemakkelijk is. In het algemeen genomen, kent de Inlander geen liefde in de meer edele beteekenis van het woord en man en vrouw staan vrijwel op voet van gelijkheid. Wat de kinderen betreft, zij volgen, bij het scheiden van de ouders, nu eens den man, dan weder de vrouw, meestal de laatste, en de nieuwe vader of moeder neemt de stiefkinderen ook weder aan, wat trouwens weinig bezwaar oplevert, daar ze meestal de geringe kosten die hun voeding met zich brengt, door een of anderen arbeid vergoeden. Van weerskanten beschouwen ze die herhaalde scheidingen als iets natuurlijks en onvermijdelijks en trekken zij zich die meestal niet lang aan."

We hebben dus gezien ,dat de Javaansche dessavrouw, alhoewel ze op geen opvoeding kan bogen, hare huiselijke deugden niet hoog staan, netheid en ordelijkheid veelal bij haar gemist worden en zij als vrouw en moeder niet als voorbeeld kan worden gesteld, toch maatschappelijke deugden bezit, die niet gering geacht mogen worden. Heilzaam werkt in de eerste plaats hare groote werkzaamheid, met de daaruit voortvloeiende onafhankelijkheid ten opzichte van ongunstige maatschappelijke verhoudingen.

Doordien de Javaansche vrouw steeds in staat is in haar levensonderhoud te voorzien, zelfs al verdient zij per dag slechts enkele duiten, is zij onafhankelijker van haar man, en niettegenstaande de treurige economische toestanden, die in de Javaansche arbeidende klasse veelal heerschen, minder beklagenswaardig dan menigeen in de verschillende hoogere rangen der Inlandsche maatschappij.

In mijn Praatjes over Inlandschenijverheid zal ik te zijner tijd de geldelijke verdiensten van de Inlandsche werkvrouw bespreken; ze zijn niet groot. Toch ziet de dessavrouw in gewone omstandigheden er kans toe, zich een nette feestkleeding te verschaffen, en haar dochter op te tooien om een slametan of een wajang bij te wonen. Zelden is dat moois eigen-

minstens 30 Eng. voeten lang.

Er werden 4 schoten op gelost, het kopstuk keek niet eens om; daarop werd de tambangan langs zij gehaald om er heen te roeien, toen heel langzaam het wonderding perpendiculair in zee zonk. Men roeide er heen en vroeg de visschers of zij dat meer hadden gezien waarop er een antwoordde dat het dien dag de tweede maal was, maar dat het beest geen nadeel deed aan de zeeroo's, dus maakten zij er geen jacht op. Zij noemden het een Zeegangsa.

Men ging nu verder de rivier op en door middel van een hond, die eerst door hardhandige liefkoozing aan het janken was gebracht, buiten boord te gooien, (aan een touwtje werd het beest vastgehouden) lokte men twee kaailui uit de risophoren en kwamen zij op den hond af.

Het beestje „Jack" geheeten werd aan boord gehaald, en de twee „Aligators" zoo noemden de Engelsche ze, duchtig beschoten, en voor zooverre ieder van zijn schot getuigde, waren alle raak.

Maar de aligators zonken. Daarna heeft men nog een derde kaaiman deerlijk gewond, daar hij lag te slapen in een kleine kreek, waaruit hij zich achteruit in de rivier liet zakken met een sleepende rechter voorpoot zooals de „veur" in de modder toonde. Maar geen enkele kon men naar huis meenemen. Aan jagers van Soerabaia die eens mochten gaan jagen op de kali Miring wordt aangeraden harpoenen mede te nemen met een lange lijn. Werkelijk, er zijn daar kaailui bij hopen, zegt het blad.

Practische machinistencursus. Met instemming zal zeker door velen begroet worden het denkbeeld van den heer F. Coers, directeur der ambachtsschool alhier, lezen wij in het Soerab. Hbld., om een practischen machinencursus te geven in navolging van de chemistencursussen. De heer Coers, oud-machinist der marine en 13 jaar geleden in de suiker gegaan, heeft de ondervinding opgedaan dat jongelui met een diploma als machinist in den eersten tijd in de praktijk de handen verkeerd staan. Voor het speciale werk op een suikerfabriek bijvoorbeeld zijn ze nog niet bruikbaar.

Dit mag, zoo schrijft de heer Coers in een circulaire, niet worden geweten aan het onderwijs dat zij vroeger genoten hebben; de leerstof op de scholen is zóó uitgebreid, dat wanneer de leerlingen er volkomen theoretisch worden onderlegd, zoodat de basis voor de verdere studie in de praktijk deugdelijk is, men al zeer tevreden mag zijn.

Dat zij niet sneller vooruitkomen in de praktijk wordt veroorzaakt door het gebrek aan leiding welke jonge machinisten in de suiker van de zijde der ouderen derven. Het gebrek aan leiding op de fabriek zelf geeft maar al te dikwijls aanleiding tot moedeloosheid bij de jongeren, doodt ten slotte dikwijls hun energie en werklust!

Om hier verbetering in te brengen, denkt de heer Coers zijn cursus te geven, voorloopig 1½ à 2 uur per week in het gebouw der ambachtsschool te Soerabaija. Bij voldoende deelname zal de cursus den 15den Augustus a.s. geopend worden, schrijft het blad.

Stemmen uit de Inl. bevolking. Naar aanleiding van de toezeggingen der Regeering omtrent het onderwijs voor chineesche kinderen, ontving de Loc. een schrijven van een inlander, zich noemende „Sinapio Alba", waarin hij er zich over beklaagt dat de regeering thans de Chineezen gaat bevoordeelen met onderwijs in de Nederlandsche taal, terwijl zoovele Javanen tevergeefs naar onderricht in die taal uitzien, wetende dat de toekomst hunner kinderen in gouvernements-dienst daarvan ten deele afhangt.

Uit het schrijven van Sinapio Alba blijkt dat hij niet bekend is met de plannen der regeering. Hij weet niet dat het onderwijs in 't Nederlandsch op de Inlandsche scholen en het gouvernements Inlandsch onderwijs in 't algemeen uitgebreid zullen worden; van de dessaschool heeft hij naar 't schijnt nog niet gehoord; hij meent ten onrechte dat er van de opening der school voor Inlandsche rechtskundigen niets komen zal.

Terwijl nu zeer zeker het onderwijs voor de Inlanders nog lang niet is wat 't wezen moet, is 't anderzijds toch niet aangenaam, dat de verbeteringen en plannen der regeering op dit gebied den Inlanders, zelfs blijkbaar den ontwikkelden onder hen, onbekend zijn. Dit geldt ook voor de andere takken van gouvernementsdienst. De regeering zou goed doen met naar een middel te zoeken om de Inlandsche bevolking beter bekend te maken met hare maatregelen en voornemens betreffende de verstandelijke ontwikkeling welke nu eindelijk eens ernstiger ter hand is genomen, meent het blad.

De tamme stoeterij te Padalarang. Men meldt ons:

De plannen van den directeur van landbouw tot uitbreiding en reorganisatie der tamme stoeterij te Padalarang kunnen niet tot uitvoering komen, doordien de fokmerries en veulens sedert geruimen tijd aan beenverweeking (osteomalacie) lijden. Met de bestrijding van deze ziekte is tot dusverre nog zoo weinig resultaat bereikt, dat eer toe- dan afname er van is te constateeren.

De uitbreiding door aanbouw van stallen, waartoe de Directeur van Landbouw wil overgaan, moet, zoolang met de bestrijding dezer ziekte niet meer resultaat is verkregen, voorloopig nog in beraad worden gehouden. Hetzelfde is het geval met de plannen tot aanschaffing op Java van superieure Australische fokmerries. Tot uitvoering dezer maatregelen, welke der stoeterij ten goede zouden moeten komen, kan niet worden overgegaan, zoolang de gezondheidstoestand der paarden niet belangrijk is verbeterd.

Personeel van het Marine Etablissement. Men schrijft aan het Soer. Hbl.

Het is wel opvallend, hoeveel moeilijker het in de laatste jaren is voor tal van hier te lande openvallende betrekkingen vervangers uit Nederland te krijgen. Ik voor mij geloof, dat dit voor een groot deel het gevolg is van het herhaaldelijk niet nakomen van beloften, welke vroeger van regeeringswege zijn gedaan en waaraan het tegenwoordige gouvernement zich niet wenscht te houden. Of het dit niet kan doen, uit hoofde van de noodzakelijkheid om de begrooting kloppend te maken, weet ik niet, maar wel weet ik, dan men op die wijze gemopper uitlokt, hetwelk zijn weerklank vindt in Nederland, zóó, dat zelfs de schoonstklinkende belofte welhaast wel niet meer bekwam zullen blijken, versch bloed naar Indië te voeren.

Dit verschijnsel doet zich o.a. voor bij de rechterlijke macht, bij het corps officieren van gezondheid, bij de onderwijzers der lagere scholen en bij het leeraren-personeel van het middelbaar onderwijs. Men leest verder van ontevredenheid in alle takken van dienst.

Vroeger is met een enkel woord in het Soerab. Handelsblad reeds gewezen op de moeilijkheid om ook bij het Marine Etablissement het personeel voltallig te houden. Toen de hoofdingenieur Pennink met verlof zou gaan en vervangen worden door zijn voorganger, Siebers, nam de ingenieur van scheepsbouw Hellemans zijn ontslag; zijn collega van Vliet wilde ook al heengaan, maar werd door een verhooging van inkomsten weer met zijn positie verzoend. Sinds dien is men er niet in geslaagd, het corps civiele ingenieurs van scheepsbouw weder aan te vullen en sedert worden twee van de drie plaatsen tijdelijk vervuld door luitenants ter zee 2e klasse.

Van de praktische uitvoering der hun opgedragen werkzaamheden zijn die heeren natuurlijk niet ten volle op de hoogte, zoodat men er door die tijdelijke waarneming niet op vooruit gegaan is.

Toch zou deze door drang der omstandigheden geboren toestand — of was het misplaatste zuinigheid?— niet zoo erg zijn. Wanneer niet ook in het corps werkbazen van het Marine Etablissement — dat inderdaad een keurcorps is van in de praktijk doorknede mannen, die de ingenieurs, en vooral de waarnemenden, het werk licht maken — de klad kwam.

Want ook voor dit corps ontbreekt de bibit uit Nederland. Men kan geen behoorlijk onderlegde werkbazen meer krijgen. En is dit wel wonder? Er loopen nu al bazen rond met 12 tot 14 en meer dienstjaren op een traktement van f 200 per maand, wat voor het werk dat zij te doen hebben (soms hebben zij tot 8 schepen tegelijk in reparatie) veel te weinig is.

Dat is al lang geleden ingezien en voor 8 jaar zijn dan ook reeds voorstellen gedaan, om de loonen te verhoogen, evenwel tot nog toe zonder resultaat. Gedurende de laatste twee jaar moet de reorganisatie elke maand afkomen, zoo wordt er beloofd, maar — er komt niets.

Er wordt gemopperd aan den Oedjoeng en dat gemopper wordt aan de Nederlandsche werven gehoord. Dat de minister van koloniën het ook hoore, voor het te laat is. Want velen zullen zoodra zij „gedaan" hebben, repatrieeren. En dan komt men met tijdelijke vervangers niet ver!

Een lucifersfabriek op Java. Naar de N. S. Ct. verneemt, werd eenigen tijd geleden door een te Soerabaja woonachtigen Arabier aan den assistent resident van Bangil het verzoek gedaan om vergunning tot het oprichten van een lucifersfabriek in het distrikt Gempol en wel op een terrein, waar vroeger een etablissement voor de bereiding van indigo gestaan heeft.

De resident van Pasoeroean en de assistent resident van Bangil schijnen geen bezwaar te hebben tegen dat verzoek, doch hebben nu bedoelden Arabier te kennen gegeven dat hij zich ter zake wenden moet tot den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Het betrekkelijke request is dan ook dadelijk in zee gegaan en wordt de verzochte vergunning verleend, dan zullen de noodige machineriën, toestellen, enz., uit Europa ontboden worden.

Vergissen wij ons niet, dan is indertijd op Kediri ook een lucifersfabriek in werking geweest, doch met niet veel succes, zegt het blad.

Het personeel van de gevangenis. In 's lands gevangenis te Soerabaja, schrijft de N. S. Ct., is het wat betreft het toezicht houdend en bewakingspersoneel treurig gesteld; 8 mandoors en oppassers liggen met zware koortsen; de hoofdmandoor is geschorst; de portier is overleden en een vervanger moet nog worden benoemd; de 2e sleuteldrager, wien reeds bij zijne benoeming beloofd is, dat hij tot politieopziener zou worden voorgedragen, kan, door de overplaatsing van den opziener de Munck dagelijksch zijne benoeming verwachten, terwijl de 1e sleuteldrager zeer waarschijnlijk binnen weinige dagen benoemd zal worden tot adjunkt-administrateur bij den pandhuisdienst; hij heeft reeds eene oproeping ontvangen. Dan zit de waarnemend directeur, die zelf reeds lijdende is, zonder Europeesch personeel, zijne 3 tijdelijke opzichters toch zijn wegens gebrek aan fondsen ontslagen en daarvoor zijn in de plaats gesteld 3 zoogenaamde stadsopzichters, waarvan een aanhoudend ziek is en een reeds 's morgens om 5 uur een toeak-walm verspreidt.

Waarom in de gevangenis alhier steeds gebrek aan personeel moet zijn, terwijl op Glodok overcompleet is, is ons een raadsel, zegt het blad.

Opgravingen te Trinil. Mevrouw Selenka is druk bezig met inpakken, niet van hare lijfbarang, maar wat anders. De hulp van Hellferich & Rademacher is ingeroepen voor de verzending van een groot aantal kisten naar Duitschland. Vermoedelijk zit daar de aap in, opgegraven te Trinil, waar tevens de strijdbijl gezwaaid wordt.

Tot dusverre is de vredespijp nog gerookt. De heeren Dr. Elbers, Moskowsky en Denninger zitten aan de eene zijde der wigwam en de leidster der expeditie aan de andere. — Soer. Hblad.

Een algemeen ziekenhuis. Onlangs maakten wij melding, schrijft de Loc., van het voornemen der hier ter stede gevestigde geneesheeren tot stichting van een algemeen ziekenhuis. Thans heeft Dr. Benjamins zich namens hen tot den gemeenteraad gewend met het verzoek de vier achterste der op het voormalig residentserf geprojecteerde bouwterreinen te bestemmen tot den bouw van een particulier algemeen ziekenhuis. De vier bedoelde bouwperceelen zullen voldoende zijn voor eene ziekeninrichting voorloopig berekend op 20 patiënten en een afzonderlijk paviljoen voor besmettelijke ziekten, op behoorlijken afstand van het hoofdgebouw. De weg die dwars over het terrein naar Karang-Assem zal loopen zou dan langs de vóórzijde van deze vier perceelen worden geprojecteerd, zoodat het ziekenhuis geheel afzonderlijk, door een openbaren weg van de andere perceelen afgescheiden, zou komen te liggen.

Zonderlinge rechtspraak. Men schrijft aan het N. v. d. D. uit Semarang:

De chineezen Go Ing Kiat, Go Ing Hie en Go Ing Kwie, drie gebroeders, werden voor den politierechter gebracht, beschuldigd van het toebrengen van verwondingen aan een landgenoot, met een scherp werktuig. Genoemde drie chineezen riepen den bijstand in van een „vliegende" procureur, die er den politierechter met nadruk op wees dat, aangezien de verwonde gedurende tien dagen in het hospitaal ter verpleging was opgenomen en in al dien tijd onbekwaam is geweest persoonlijken arbeid te verrichten, de zaak naar de bevoegde rechtbank, den landraad, moest worden verwezen. De politierechter, niemand anders dan de heer Priester, wilde daarvan niets weten en, overtuigd, dat de beklaagden schuldig waren, veroordeelde hij de drie chineezen ieder tot de betaling eener geldboete van f 100.

Het is best te begrijpen, dat het drietal niet tevreden was met die zonderlinge uitspraak en direct een gratis-rekest liet opmaken aan den G.G., dat een paar dagen na de veroordeeling werd ingediend.

Het gevolg was, dat door den Procureur-Generaal te Batavia op de veroordeeling aanmerking werd gemaakt, terwijl de heer Priester werd uitgenoodigd in den vervolge dergelijke zaken naar den landraad te verwijzen.

dom, en meestal, zelfs al is het niet gehuurd, dan toch beleend; maar als het er op aankomt een geliefkoosd pretje mee te maken, dan wordt toch steeds het geld gevonden, om fraai voor den dag te komen. De uitspanningen van de Inlandsche vrouw zijn zeer beperkt; ze komt nog lang niet altijd in aanmerking om er bij te mogen zijn, wanneer er in de dessa „iets te doen" is. Maar van die weinige gelegenheden geniet ze dan ook ten volle, en uren achtereen kan ze naar een tandak kijken, gedost in de kleeren, die ze voor één enkelen avond uit het pandhuis loste.

Intusschen, ze is aan weinig gewend, en wat dat betreft, haar levenswijze en behoeften in aanmerking genomen, is hare positie niet slecht te noemen. Zij bezit groote vrijheid van handelen, en eenmaal moeder van eenige kinderen, is haar eenige zorg het verdienen van geld voor levensonderhoud. Kinderopvoeding, standophouden, overleggen voor den ouden dag, zijn alle dingen, waarmee zij geen rekening heeft te houden. Is zij te oud om te werken, dan heeft zij hare kinderen of bloedverwanten, waar zij een onderkomen vindt; daarbij is de Inlandsche vrouw steeds min of meer fataliste en schikt zich gemakkelijk in hetgeen, naar zij meent, onvermijdelijk is.

In algemeenen zin drukt de Javaansche dessavrouw dus den stempel van vlijt en tevens van iets rustigs op haar omgeving, die aangenaam aandoet. Zij bezit een aangeboren beleefdheid, die haar vaak een air van beschaving geeft — wat het volk uit de laagste klasse in de Westersche landen ontbreekt — en die de sympathie wekt van den vreemdeling, wien zij, belast als zij is met dikwijls zware voorwerpen, vriendelijk den weg wijst en dien zij onderdanig groet.

T. T. H.

(Overgenomen uit het Dameswesblad voor Indië.)

De heer Priester heeft wellicht gedacht, dat, indien de zaak door den landraad werd behandeld, de beklaagden zouden worden vrijgesproken, van wege ontstentenis van getuigen en het gemis van het stuk van overtuiging (corpus delicti). En ondanks er geen getuigen waren en het voorwerp waarmee de verwonding was toegebracht ontbrak, ging de heer Priester toch over tot veroordeeling. Voorwaar, een zonderlinge rechtspraak!

Maar dat gebeurt hier wel meer. Bewijzen daarvoor zijn er genoeg.

Een belangrijke kruitaanhaling. Omtrent een aanhaling van een aanzienlijke partij jachtkruit vermeemt de N. S. Ct. het volgende.

Eenige dagen geleden werden aangebracht en in het opslaglokaal gedeponeerd 20 kisten.

Niemand kwam die kisten reclameeren waarom ze naar het Gouvernements pakhuis moesten overgebracht worden als onbeheerd goed.

Daar moest de inhoud dier kisten opgenomen worden door den entrepotopziener en bij opening van de eerste kist bleek deze te bevatten gekorven tabak zeer netjes verpakt.

Men onderzocht zeer minutieus omdat vroeger in kisten waarin ook tabak verpakt was opium gevonden werd en het bleek toen dat onder de tabak verscheidene blikjes jachtkruit lagen. Hetzelfde werd geconstateerd bij de overige kisten.

Al die blikjes zijn nu overgebracht naar het kruitmagazijn. Men vermoedt dat het in de bedoeling van belanghebbenden geweest is doorvoer van het kruit naar elders en dat zij op die wijze gehandeld hebben wegens de groote moeite tegenwoordig om licenties voor in- en doorvoer van kruit te krijgen. Ware nl. niets ontdekt geworden dan zouden de kisten door geadresseerde gereclameerd geworden zijn. Nu zal hij door spionnen van het gebeurde onderricht, zich wel niet laten zien.

Vreemdelingen-verkeer Een paar heeren, bezield met warme belangstelling voor Djokja, de stad hunner inwoning, hebben, zoo lezen wij in Midden Java, het plan opgevat hier een vereeniging in het leven te roepen ter bevordering van het vreemdelingenverkeer. Men moet hierbij niet denken, dat de vereeniging zich op de eerste plaats ten doel zal stellen vreemdelingen naar Java, en eenmaal op dit Aziatische paradijs beland, speciaal naar Djokja te lokken. Dit is een zorg van lateren dag, of komt althans op de tweede plaats. Hoofdzaak is, dat men Djokja meer in trek wil brengen bij de bewoners van dit eiland zelf.

Men heeft hierbij op het oog het gewone toerisme, om n.l. elders wonenden aan te sporen eens een kijkje in Djokja en omstreken te komen nemen, vooral in verband met bezoeken aan de majestueuse Hindoeoudheden Boeroeboedoer, Prambanan enz. Vervolgens wil men Djokja krachtig aanbevelen voor het houden van feestelijke bijeenkomsten, wetenschappelijke congressen en meer dergelijke reunies. Verder wil men Djokja meer in aanmerking doen komen voor wedstrijden op het gebied van sport, voetbal, tennis, kegelen enz. Ten slotte wil men er naar streven, dat verlofgangers meer dan voorheen eenige ontspanning of rust komen zoeken in deze Sultansstad. Kortom men wil op allerlei wijzen trachten het vreemdelingenverkeer hier te bevorderen.

Een vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer heeft voor Djokja zeker reden van bestaan, meent het blad. Het oprichten hiervan zal dan ook niet moeilijk vallen, doch hiermede heeft men slechts een begin. Hoofdzaak zal zijn, dat er steeds menschen gevonden worden, die de animo bij de vereeniging levendig zullen weten te houden. In dit opzicht willen wij het beste hopen.

West-Indische Berichten.

Suriname. De redacteur van Onze West, thans tijdelijk in Nederland vertoevend, de heer W. Kraan, schreef van hier aan zijn blad o.a. het volgende:

„In tegenstelling met de Russische Doema, die door ontbinding tot werkeloosheid gedoemd is, heeft onze volksvertegenwoordiging de handen vol. Zoo zelfs, dat de Tweede Kamer de behandeling van het wetsontwerp betreffende de doortrekking van den Surinaamschen spoorweg tot Dam, heeft uitgesteld tot na de vacantie. Het wetsontwerp zal waarschijnlijk tot heel wat strijd aanleiding geven. Door den heer J. C. von Hemert, die bekende belangen heeft in Suriname, is naar aanleiding van een bericht dat door hoofdambtenaren in Suriname de doortrekking van den spoorweg ontraden was, een rekest ingediend bij den Minister, waarin, gemotiveerd, verzocht wordt op bedoeld advies niet in te gaan. Uit goede bron is mij bekend, dat de Minister voorstander is van de doortrekking en zijn best zal doen voor de aanneming van het ontwerp. Het schijnt echter dat in de Tweede Kamer sterke oppositie gevoerd zal worden, zoodat de aanneming van het ontwerp twijfelachtig is."

Mocht, wat wij voor Suriname niet hopen, de doortrekking geen genade vinden in de oogen onzer Vertegenwoordiging, dan zal de heer Kraan tot de conclusie moeten komen, dat de zonderlinge houding van zijn blad tijdens zijne afwezigheid daartoe het hare zal hebben bijgedragen.

Van de wetenschappelijke expeditie der heeren de Goeje en Bisschop van Tuinen werd te Paramaribo bericht ontvangen, dat de boot waarin de heer Bisschop van Tuinen zich bevond, op de Marowijne rivier dwars in den stroom kwam te liggen en omsloeg. Verloren werden alleen eenige kleedingstukken van arbeiders.

De expeditie had te kampen met den hoogen waterstand. De weg van Albina naar Siengietetei, in den regel in 4 à 5 dagen af te leggen, vorderde 10 dagen. Daarentegen zal in den bovenloop der rivieren deze hooge waterstand een voordeel wezen.

Zooals bekend kon toch juist niettegenstaande den hoogen waterstand het vertrek der expeditie niet langer uitgesteld worden met het oog op de moeilijkheden waarmede men, bij langer wachten zou hebben te kampen in den bovenloop der rivieren, wanneer deze daar zouden zijn drooggevallen.

Bij de koloniale staten is eene ontwerp-verordening aanhangig gemaakt, regelende de voorwaarden, waaronder terreinen in het Lawagebied, van de maatschappij Suriname, en langs de spoorbaan ter ontginning van delfstoffen zullen te verkrijgen zijn. Van de zijde van kleine goud-industrieelen werd naar aanleiding hiervan het volgende aan Onze West geschreven:

„In bedoelde verordening wordt gesproken van „verloten" der twee eerstgenoemde terreinen. Wij wenschen door uw blad ons bezwaar tegen dat „verloten" te openbaren, door op het volgende te wijzen. De concessionarissen van uitgestrekte terreinen hebben tot op heden hun concessie niet geheel kunnen onderzoeken noch afwerken, doch houden die vast en verhuren ze aan derden (onderhuurders), nadat het maatschappelijk kapitaal, misschien door een weelderige administratie of anderszins, uitgeput is. Dit verhuren geschiedt onder betaling van gemiddeld 10 pct. van het verkregen product den onderhuurders aan den (de) concessionaris (se). Door deze handelwijze is de goud productie zeer gestegen en een groot kapitaal in hun zak gevloeid.

Inzenders zijn daarom van meening en ook overtuigd, dat als genoemde terreinen (Lawa enz.) niet verloot worden, maar opengesteld voor iedereen tegen 15 pct. der productie, dit voordeeliger voor de Koloniale kas moet zijn, dan het „verloten"."

In een request aan de Koloniale Staten ingediend wordt door belanghebbenden in de kleine goud-industrie deze quaestie nader toegelicht en in de aandacht van het vertegenwoordigend lichaam aanbevolen.

De Koloniale Staten hebben ten aanzien van eene andere ontwerp-verordening, die betreffende vergunning tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid van terreinen voor de cultuur van vezelproduceerende en andere gewassen hun voorloopig verslag reeds uitgebracht. Hieraan zij het volgende ontleend:

„De leden, die aan het afdeelingsonderzoek deelnamen verklaarden zich te kunnen vereenigen met de algemeene strekking van het ontwerp, nl. een gunstige beschikking mogelijk te maken op de aanvrage van den heer G. B. Witbers om vergunning tot het instellen van een onderzoek naar de geschiktheid voor de cultuur van vezelproduceerende en andere gewassen van terreinen tot eene gezamenlijke uitgestrektheid van ongeveer 10000 H. A., gelegen aan en ten Oosten van de Saramaccarivier langs den Spoorweg. Ook kon men op de in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden goedkeuren dat die vergunning verleend werd voor den tijd van 5 jaren. Echter wilde het voorkomen dat waar door E. A. Tjin-Kon-Fat eerder het verzoek is gedaan om op die terreinen onderzoek te doen naar de aanwezigheid van delfstoffen aan dien eersten aanvrager de prioriteit moest worden gegeven. Waar echter zulk een groote uitgestrektheid land gedurende den tijd van 5 jaren aan de algemeene mededinging zal worden onttrokken, en de exploitatie daarvan door anderen in al dien tijd onmogelijk gemaakt, meende men, dat er ook zekerheid diende gesteld te worden dat het onderzoek inderdaad met ernst zal worden aangevat en voortgezet en gaf men in overweging om de verordening in dien geest aan te vullen of in de voorwaarden voor de gunning op te nemen dat het onderzoek ten genoegen van den Gouverneur binnen een te bepalen termijn zal worden aangevangen en eveneens ten genoegen van den Gouverneur geregeld voortgezet op straffe van intrekking der vergunning."

Hier sluit zich het verzoek bij aan, geenszins ongemotiveerd, om nu toch eens te mogen weten, hoe het staat met het onderzoek naar de geschiktheid van terreinen voor den landbouw, waartoe bij de verordening van 19 Februari 1904 aan den heer Harken vergunning was verleend, van welk onderzoek echter tot nu toe weinig schijnt te zijn gebleken.

Van Vreemde Koloniën.

De handel van Engelsch Indië. Het Commercial Intelligence Department te Calcutta heeft een overzicht openbaar gemaakt van den handel dezer kolonie over het jaar 1906—1907.

Hieruit blijkt dat het totaal der in- en uitvoeren, ter waarde van 317.78 crores (één crore = 10 millioen roepijen à 80 cent de roepij) vergeleken bij het vorige jaar een vermeerdering aanwijst met ruim 25 crores of nagenoeg 9 percent.

Onder dit totaal zijn evenwel de in- en uitvoeren van specie begrepen en wanneer men deze niet medeckent, komt men voor eerstgenoemd tijdvak tot een totaal van 1081 crores voor de invoeren en 176 crores voor de uitvoeren, van welke laatste 2 percent ongeveer op den uitvoer viel van te voren geïmporteerde goederen. De totale goederenruil dezer kolonie bleef dus met nog geen 10 roepijen per hoofd der bevolking naar dezer verhouding nog verre beneden dien van Nederlandsch-Indië.

In het tijdvak waarover het verslag loopt, namen vooral de goederen uitvoeren toe en wel met nagenoeg 15 crores tegen eene vermeerdering der invoeren met slechts 5 crores.

Onder de verschillende provinciën was Bombay de eenige, waar de handelsomzet eenige vermindering onderging tengevolge van verminderde uitvoeren, waartegen de vermeerdering der invoeren niet opwoog.

De in de uitvoeren geconstateerde vermeerdering bepaalden zich tot die van ruwe grondstoffen, katoen, jute, enz., welke 47 percent uitmaken van den totalen uitvoer. Er werd uit dezen hoofde in het geheel voor een waarde van 81.5 crore uitgevoerd of ruim 14 crores meer dan in het jaar tevoren.

Wel werden aan van jute vervaardigde artikelen belangrijk meer uitgevoerd dan in het vorige jaar, maar de uitvoeren van katoenen goederen ondergingen daarentegen eene sterke vermindering, terwijl de geconstateerde vermeerdering in den uitvoer van goederen, uit andere grondstoffen vervaardigd, nagenoeg geheel werd te niet gedaan door den verminderden uitvoer van voedingsmiddelen, als graan en rijst.

De handelscorrespondent te Calcutta van de Pioneer merkte naar aanleiding van dit verslag o.a. het volgende op:

„Dat Indië in hoofdzaak een landbouw-land is blijkt wederom ten duidelijkste, waar de vervaardigde goederen voor den uitvoer feitelijk geheel van jute en katoen waren, en de uitvoer van ruwe grondstoffen (door den landbouw geleverd) eene vermeerdering aantoonden met ruim 21 percent..... In den landbouw zal weinig verandering ten goede komen, want het is alleen de Indiër, die zich daarop met eenige hoop op verbetering en ontwikkeling kan toeleggen.... Over suiker wordt heel wat in het verslag geredeneerd en de slotsom is dat zelfs wanneer bietsuiker zou zijn uitgesloten, de indische industrie met hare primitieve methoden aan de genade van Java en Mauritius zou zijn overgeleverd...... Omtrent den invoer van katoenen goederen luidt de conclusie, dat aan het Swadesjisme te groote invloed wordt toegekend; de oorzaken voor mindere vraag moeten worden gezocht in de hooge katoenprijzen en den buitengewonen prijs, dien de bevolking plaatselijk voor de rijst had te betalen..... Onder het hoofd ruwe katoen wordt wederom gewezen op de primitieve cultuur-methoden. Wel nam in het verslagjaar de opbrengst per acre van 56 engelsche ponden in het vorige jaar toe tot 88, maar dit was uitsluitend het gevolg van een betere weersgesteldheid. Dit is het grootste gemiddelde tot nu toe voor heel Indië bereikt, maar het staat tegenover een in de Vereenigde Staten geschat gemiddelde van 233 engelsche ponden per acre........ Het is alleszins bevredigend zulk nadrukkelijk bewijs te hebben als dit verslag biedt, dat het Vereenigd Koninrijk zulk een zeer groot aandeel heeft in Indië's handel. Dit bedraagt 42 percent van het geheel......"

Wij spatieerden de laatste zinsede, ter vergelijking met hetgeen de heer van Kol over het aandeel van Nederland in den handel van Nederlandsch-Indië had.

Verdelging van sprinkhanen. Hoezeer niet in belangrijke mate, komen toch in enkele deelen onzer koloniën sprinkhanen voor, om er op hun eigen wijze onder de aanplantingen huis te houden. Het heeft daarom ook voor ons zijn nut, de aandacht te vestigen op een middel, ter vernietiging dier insekten uitgevonden door pater Rick, professor in de biologie aan het Jezuieten-college de Sao Leopoldo in Brazilië, die hieromtrent het volgende mededeelde:

Van 300 in een vertrek opgesloten sprinkhanen werden zes in lymph-water gedoopt. Na den eersten dag stierven de aldus behandelde dieren, en van de andere beliep de dagelijksche sterfte gedurende tien dagen vijftien. Het is dus aan geen twijfel onderhevig of de besmette dieren hadden de ziekte op de andere overgebracht.

De lymphe was verkregen uit een cultuur van Empusa muscae. In bijna elk huis kan men doode vliegen vinden met een witte stof, die uit sporen van den schimmel bestaan, op de lichamen. Ik nam een dier vliegen, legde haar in een glas water en voegde daar twee doode sprinkhanen bij. Na verloop verloop van korten tijd was de oppervlakte van het water met eene soort fijne room bedekt. Dat is de lymphe. De toepassing van het middel is als volgt. Vang een groot aantal levende sprinkhanen, trekt ze door het vocht en laat ze vliegen. Indien elke kolonist enkele duizenden sprinkhanen ving en ze op de aangegeven wijze behandelde, zou stellig gerekend kunnen worden op een epidemische ziekte onder deze vreeselijke insekten. Het middel is goedkoop, en de toepassing zal geen schade toebrengen aan het tevelde staand gewas, noch eenigen invloed hebben op de gezondheid van den mensch.

De fungus Empusa muscae, die bij sommige vliegen voorkomt, is zeer verbreid en werd het eerst door Goethe waargenomen. De schimmel kan gemakkelijk worden herkend. Na den tengevolge hiervan teweeg gebrachten dood vertoont het lichaam van het insekt zonderlinge verwringingen van de pooten en vleugels, terwijl de romp aan muur of kozijn vastgekleefd zit, zoodat men zou zeggen op het eerste gezicht dat het dier nog leefde. Weldra komen drie witte kringen te voorschijn tusschen de buik-segmenten en na korten tijd vormen de sporen een kring van omstreeks $2^1/_2$ centimeter in middellijn om het insekt.

Pater Blatter van St. Xaviers College te Bombay, die het vorenstaande aan de Times of India mededeelde voegde daaraan toe:

„Ik zou me zeer verplicht achten indien een der lezers mij op de hoogte zou willen stellen, of deze fungus in Indië en wel speciaal ter Westkust is waargenomen. Wordt de schimmel niet in Indië gevonden, dan kan die worden ingevoerd, of wel zou men proeven kunnen nemen met andere soorten Empusa, die op verschillende insekten zijn gevonden."

De cacaomarkt. Deze voornaamste grondstof voor de chocolade-industrie heeft in den loop der laatste vier weken wederom onverwacht een verdere prijsverhooging ondergaan, schreef de Deutsche Kolonial Zeitung. Door blanco verkoopen van eenige der groote speculanten aangespoord, gingen de marktprijzen sprongsgewijze de hoogte in, zoodat die nu het dubbele bedragen van die in den zomer van 1906. De berichten over den oogst van dit jaar, geven geen hoop op de grootere aanvoeren uit eenige productie-landen, welke de industrie met het oog op de meerdere consumptie verwachtte, en daardoor werd ook de prijsverhooging bevorderd. De cacaoboom heeft voordat men er van kan oogsten, gelijk bekend, zeven jaren noodig, en men verwacht, dat de omvangrijke nieuwe aanplantingen, met name ook in Kameroen, van de jaren 1900—1905 spoedig in staat zullen zijn, in het meerdere verbruik te voorzien, waardoor de prijzen weer tot den normalen stand zullen dalen.

Süd-West. Men schrijft aan de Deutsche Kolonial Zeitung, dat de inval van Morenga in deze kolonie dáár met recht de lieden den toestand ernstig doet inzien. De schrijver meent dat men van engelsche zijde veel zou kunnen doen om de gevolgen van dezen inval te keeren en merkt te dien aanzien het volgende op:

„Wanneer nu de engelsche regeering werkelijk genegen is onze troepen tegen Morenga te ondersteunen, zoo heeft zij een middel, dat haar goeden wil onmiddellijk boven allen twijfel zou stellen, bij de hand door de hand te leggen op de smokkelaarsbende, die sedert jaren reeds op de grenzen onder Scotty Smith haar snood bedrijf uitoefent. Dat is voorloopig het beste en zekerste middel, om Morenga te verlammen, want, wanneer hij zijn buit niet verkoopen kan, geen wapens of munitie kan inslaan, dan is het eigenlijke doel van zijn rooftocht verloren."

De Duitschers, wier landgenooten onlangs in gemeenschap met Australiërs aan de bewoners van Nederlandsch Nieuw-Guinea, in ruil voor copra, geweren in de handen smokkelden, ervaren nu zelven hoe de smokkelarij van wapens en munitie, waarvan men ook in Noord-Sumatra door de nabijheid van Penang weet mee te praten, de goede orde in de koloniën in gevaar brengt.

Van Manilla. Aan de laatstelijk ontvangen manillasche bladen ontleenen wij het een en ander, waaruit blijkt dat men zich daar geenszins gerust gevoelde met het oog op de verhouding tusschen Japan en de Vereenigde Staten.

Van Washington is last ontvangen zoowel te Manilla als te Honololoe om spoed te zetten achter den aanleg der verdedigingswerken. Zooals onze lezers weten worden ter bescherming van de toegangen tot Manilla de eilanden Corregidor en Grande versterkt. De voor deze werken benoodigde zware vuurmonden zijn reeds aangekomen en zouden door tusschenkomst van eene particuliere maatschappij worden ontladen.

Daar in de buurt voor Olongapo ligt het groote droogdok Dewey, dat men met zooveel moeite over den Oceaan heeft gevoerd, en nu werden onlangs twee bussen met diamiet daar gevonden. Het gevolg was dat alle japansche ambachtslieden, aan het dok werkzaam gesteld, een honderdtal, werden weggezonden, terwijl het dok dag en nacht wordt afgepatrouilleerd.

Behalve met den japanschen B.V. hebben de Amerikanen het met een binnenlandschen vijand te stellen, die ook wel evenmin als de Japanners tot nu toe tot daden overging, maar daarentegen in zijn woorden zijne gezindheid tegenover Amerika niet onder stoelen of banken steekt. Wij bedoelen de nationalistische partij, die, zooals de telegraaf reeds meldde, bij de verkiezingen voor het eerste philippijnsche parlement de overwinning hebben behaald op de gematigde federalisten. Om een staaltje te geven van de gevoelens dier partij tegenover de Amerikanen zij een woord van haren lijder, Dr. Gomez, aangehaald, die in een zijner verkiezingsredevoeringen het bracht tot de volgende liefelijkheid:

„De Amerikanen zijn zwijnen, die den philippijnschen grond welken zij betreden, bezoedelen."

Van amerikaansche zijde wordt trouwens ook steeds nog al op de Philippijners afgegeven, en zoo bracht het feit, dat een amerikaansch brandweerman wegens de escapades van zijn ontrouwe, inlandsche echtgenoote er toe kwam haren minnaar neer te schieten en daarvoor terecht moest staan, eene zijner landgenooten er toe er op te wijzen, hoe verkeerd het was zich als witmensch zóó te vernederen om zich een levensgezellin te kiezen uit het minderwaardige gekleurde ras.

Aardig werd dit dametje op haar plaats gezet door een, in hooge officieele kringen te Manilla verkeerend Amerikaan, die haar duidelijk uitlegt zich geenszins te hebben vernederd door zijn huwelijk door eene mestiza, die hem als liefhebbend echtgenoote en zorgvol moedertje voor hunne kinderen ter zijde staat.

Niet alle Amerikanen denken dus in dit opzicht als hunne hooghartige landgenoote, maar dat deze zich in een groot blad voor de kolonie als de Manilla Times zoo kon uiten, als zij deed, wijst er toch op, dat zij wist in deze niet alleen te staan.

Australische Joden. Telkens duiken, nu hier, dan daar, berichten op over de ontdekking van een loot der stamme Israëls. De voormannen van het onlangs gehouden Zionisten Congres kunnen nu eerlang waarschijnlijk ook nu hunne propaganda uitstrekken tot het noordelijk hoekje van het Australische vasteland, waar de gouverneur-generaal van het Gemeenebest, lord Northeste, op een tournee een stam moet hebben ontmoet, waarvan de leden in hun gelaatsvorm duidelijke sporen van hebreeuwsche afkomst verrieden. Andere reizigers hadden reeds het bestaan van zwarte joden of joodsche negers in die streken geconstateerd, maar men had in het algemeen weinig geloof daaraan gehecht.

Het vermoeden wordt geopperd dat deze zwarten, die den Maranunga-stam uitmaken, van het aziatische vasteland over de, door den indischen archipel gevormde brug, naar hier zouden zijn verzeild geraakt.

Kannibalisme in den Bismarck-archipel. Ten Oosten van de Banda-groep en benoorden Nieuw-Holland is het voor een mensch die wat meer vleeschig is dan zijn naasten, nog steeds een gevaarlijk bestaan, met het oog op de daar nog bestaande liefhebberij om mekaar op te peuzelen. Er is wel eens beweerd, b.v. voor West-Afrika, dat de menscheterij, die daar ook nog in enkele streken voorkomt, het gevolg zou wezen van het gemis van voor de vleeschlevering meer speciaal in aanmerking komende huisdieren. Die bewering schijnt tegenover het kras geval, dat zich onlangs in den Bismarck-archipel voordeed, voor die streek niet op te gaan.

Twee hoofden op het eiland Nissan gooiden het met een collega op een accoordje, dat zij eene bij den laatste werkzame Boekavrouw, Karras Henot, zouden mogen slachten. Het gruwelfeit had plaats, maar de versnapering kwam slechts aan een der moordenaars en zijn volgelingen ten goede, terwijl den ander daarvoor bij wijze van schadeloosstelling een varken, twee bogen, twintig pijlen, een mes en vijf armringen werden uitgereikt. Hier heeft men dus blijkbaar met eene bepaalde voorkeur aan menschenvleesch gegeven te doen. Het duitsche bestuur heeft, toen het van de zaak hoorde, onmiddellijk eene expeditie naar Nissan uitgezonden, welke de schuldigen wist te vatten, die thans hunne straf wachten, misschien nog onbewust van eenige schuld.

INGEZONDEN.

KRITIEK?

Gewoon aan scherpe aanvallen op mijn spreken en schrijven, waarbij „gewend aan overdrijving", „minder au sérieux te nemen" en het „gebruiken van groote woorden" schering en inslag zijn, heb ik met mijn artikel in de „Indische Gids": *Welk nut trekt Nederland van zijn Kolonien*, een waren storm over mijn arm hoofd doen uitbarsten. *)

De slag was dus raak, en ik tart mijn vinnigsten bestrijder, den man der koloniale praatjes in het *Koloniaal Weekblad* aan te toonen, *dat de Nederlandsche arbeiders wel degelijk een groot belang hebben bij de handhaving van ons Koloniaal bezit*. Knagen aan onderdeelen, vitten op bijzaken, twisten over cijfers van ondergeschikt belang, ontwijken van de kern der kwestie, zullen hem daarbij van weinig nut zijn. Het trachten om argumenten te ontzenuwen door den persoon verdacht te maken, door te spreken van „met opzet gemaakte fouten" of „geleuter neergekwakt zonder schijn van bewijs", dan wel van „de tirades van dezen kapitalist" (Deli-Courant) of „oneerlijke kritiek" en „walgelijken onzin" (Kolon. Weekblad), — getuigt slechts van eigen zwakheid. Voor het hoofdbetoog, waarom het gaat, zijn zij van nul en geener waarde.

Wanneer ik eenigen tijd daaraan kon en wilde besteden, zou op menig cijfer-gegoochel van dien anonymen praatjesmaker, die druk bezig is de tendenz van ons *Koloniaal Weekblad* te vervalschen, een geheel ander licht worden geworpen; dan wel de onbillijkheid der grieven, en hun gering verband met de zaak, waarom het gaat, worden aangetoond. Immer af keerig van couranten-polemiek, zijn er gevallen, waarin deze afkeer tot weerzin stijgt, en dat is tegenover zulk soort van haast beleedigende kritiek het geval.

Wil de kritikus van het *Koloniaal Weekblad* op zakelijke wijze, zonder noodelooze afwijkingen, noch verdachtmakingen, eens rond en duidelijk aantoonen: het groote voordeel door de arbeidende klasse van Nederland uit de koloniën getrokken of nog te trekken, — dan vergeef ik hem zijn machtelooze woede, vergeet ik zijn scheldwoorden, en zal hem gaarne te woord staan. Anders niet!

H. VAN KOL.

* Nog enkele afdrukken daarvan zijn op aanvrage gratis bij mij beschikbaar.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. September 1907.

Oprichting van Inlandsche rechtscholen in Indië, door Mr. J. W. T. Cohen Stuart. — Over de regeling van de positie der militaire geneesheeren van het Ned.-Indische leger, door J. Haga. — Een Indische onderwijskwestie van groot belang, door Th. J. A. Hilgers. — De verdediging van Oost-Indië, door G. Nypels. — Het eiland Pitcairn, een natuurlijk ethnologisch station. — Vroegere koloniale poëzie (Jacob Steendam), door S. Kalff. — Varia. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche Bibliographie voor Oosten West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 3 Sept. 1907.

The fermentation of tea, door H. H. Mann, besproken door A. Nanninga. — De scheepsbeweging te Genua en te Marseille. — De indigohandel van Britsch-Indië in 1906/07. — In- en uitvoer van Java in Jan.—Mei 1907. — Opbrengst van in- en uitvoerrechten en accijnzen op Java. — Bericht omtrent de Gouv. kinaonderneming over het 2e kwartaal 1907. — Het algemeen proefstation te Salatiga. — Verslag van het mijnwezen over het 4e kwartaal 1906. — Verslagen van Maatschappijen. — Kultuurberichten, enz.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 14.

Ambtenaren, door H. Borel. — Een directeur-generaal van de O. I. C, door Gabriël. — Bekende tijdgenooten (E. A. Zeilinga Azn.) met portret. — Iets over watersport (met foto's), door Percival Keene. — Indische omtrekken, door H. B. — Enz.

Idem No. 15.

De beklaagden in de Karang-Tengahzaak, door v. G. — R. H. J. Spanjaard (met portret). — Snelvuurkanonnen (met foto's), door Stablan. — Het herijken van datjins. — Indische boosdoeners (Een waanzinnige hadji), door L. — Enz.

Onze Eeuw. September 1907.

Beschavingswerk in Indië (het eiland Nias), door Dr. E. B. Kielstra.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie*

van f ....

den .... 190 ....

Straat of gracht ....

.... Handteekening

....

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,

DEN HAAG.

Is het ***Soliedste Adres*** voor hen die ***KOMEN*** om zich te ***installeeren*** en voor hen die hun ***Inboedel*** 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, ***zonder kosten voor den inzender.***

Geopend van 9 tot 5 uur.

(Zondags gesloten.)

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,

einde halte lijn 5.

Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging 3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden 4 pct.
" " gedurende 1 maand 5 "	" " " 1 jaar 4 "
" " " 3 maanden 4½ "	

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

AGUILAR'S

Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

Th. GIJSBERS VAN WIJK.

Jacob v. d. Doesstraat 55, Den Haag.

Engelsche, Schotsche en Fransche stoffen

Voor élégante coupe als soliede afwerking wordt gegarandeerd.

Eerste Coupeur geweest te Londen, Parijs, Brussel en Den Haag.

Uniformen. Ambtskleeding. Livreien.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,

'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeniseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

COLCHICUM AUTUMNALE

de **Reuzenbloembol** welke in veertien dagen wel 26 prachtbloemen in paarsch en wit voortbrengt voor langen duur. Men legt deze bollen voor't raam zonder aarde of water op een bakje. Is de bloeitijd voorbij dan plant men de bol in een bloempot of in den tuin, en er ontwikkelt zich een prachtvolle plant, welke in 't voorjaar weer afsterft, en welke men opnieuw voor 't raam plaatst. Te bekomen tegen inzending van **Postwissel, per 3 stuks 30 cts., 6 stuks 55 cts. en 12 stuks f 1.—.**

SPOEDBESTELLING VERZOCHT.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",

LEIDEN.

EDUARD PELGER,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN

Prinsestraat 35,

1ste huis naast de Brandweerkazerne,

'S-GRAVENHAGE.

Magazijn „HET ANKER", Veenestraat 49, Den Haag.

Telefoon 2491.

Uitzetten en Uitrustingen

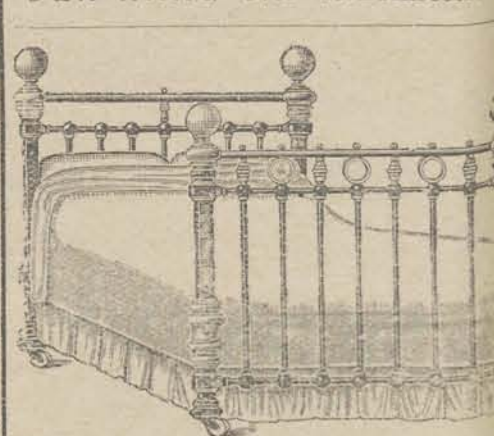
voor DAMES en HEEREN,

in alle Prijzen.

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt,

DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.

IN GROOTE KEUZE,

BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT